

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR
DEN SVENSKA KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV
FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR:
MARGARETA
VON KONOW

I N N E H Å L L

Selma Lagerlöf om kvinnorörelsen just nu.

En skrivelse till Kungl. Maj:t i nationalitetsfrågan.

Sedlighetsproblem av idag. Av Alison Neilans.

Fredrika Bremerspår i våra dagars Jerusalem. Av Hilma Granqvist.

Unga profiler. III. Stig Blomberg. Av Gustaf Näsström.

Övergångsålderns problem. Av Anita Nathorst.

Moderskapsunderstödet. Av G. R. Östman.

Kvinnorna i industrien. Av Viran Wedberg.

Nytt förslag till steriliseringslag. Djurens rätt. Av M. v. K-w.

Från skilda kontinenter.

F.-B.-F:s kommittéer och styrelser.

Kretsmeddelanden.

ÅRGÅNG 20
Oktober 1933

Sverige Amerika Stiftelsens Stipendier

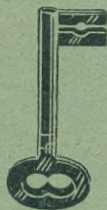
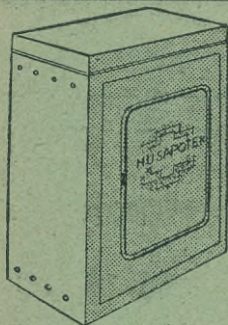
för studier i U. S. A. 1934-35 äro till ansökan lediga.

Grupp I. Anders Zorns Stipendium å Kronor 4,500, kan sökas av varje svensk medborgare som ämnar bedriva studier inom vilka områden som helst, dock företrädesvis vetenskapliga. Sökande bör förut med framgång hava arbetat inom de fack som studierna avse.

Universitetsstipendier. Ett antal stipendier å vardera 500 å 1,000 doll. Sökande bör hava avlagt förberedande examina vid svenskt universitet, högskola eller därmed jämförlig läranstalt.

Ansökningshandlingarna märkas med Zorn-stipendiet och Universitetsstipendier och åtföljas av åldersbetyg, uppgifter å teoretisk och praktisk utbildning, betygsavskrifter, fotografi, skriftliga rekommendationer samt en krona i frimärken (5- och 10-öres). Handlingarna böra vara insända till Sverige Amerika Stiftelsens sekreterare före den 1 November 1933. *Studieplan* bifogas ansökningshandlingarna. Sekreterarens mottagningstid kl. 11—1 varje söckendag.

SVERIGE AMERIKA STIFTELSEN, Grevturegatan 16, Stockholm

För husapoteket

är Kungsörs prydliga, emaljlackerade medicinskåp idealiskt. Låses med nyckel för barnens säkerhet.

Kungsörs medicinskåp

Hos järnhandl. o. bosättningsaffärer.

En av årets mera
förnämliga jul-
tidningar är

JUL OCH NYÅR

7:de ÅRG. 48 SID. 90 ÖRE.

Utom dikter och berättelser av Jenny Holmåsén, Olof Seger, Gustav Thorsell m. fl. en ytterst intressant skildring av Japans store socialreformator, dr Toyohika Kagawas liv och verks. av dr Karl Fries (ill.) samt 24 svar på en rundfråga om ungdomens nutidsutsikter, bl. a. av dr Laura Petri, dr Manfr. Björkqvist, lektor Grip, pastor Joh. W. Johnsson, dr J. Billström m. fl. 24 pertr.

Obs! Förtjusande omsl. i 4-färgs offsettryck.

Köp och läs! Bliv ombud för denna lättsålda jultidning. Tillskriv

DE UNGAS FÖRLAG, Stockholm I.

"Det är en av de mest gripande böcker, man kan få i sina händer", skriver rektor R o b. F u r i J.-P. om

Vår

Av GURLI ÖHRN.
översättning fr. 2:dra
norska uppl. av O.
Terning.

Fil. dr Karl Fries
(i Sv. Ung
Män):

"Ungdomen behöver läsa sådant, som lyfter och renar tanken och fantasien, på samma gång det vidgar och skärper blicken för människolivet med dess ofta invecklade själskonflikter. Denna bok kan sägas väl fylla måttet av de anspråk, som man från dessa synpunkter har rätt att ställa på en ungdomsbok... Översättningen är helt enkelt utmärkt."

Rektor B. Johansson i Nerk-Tid.):

"Boken är skriven på ett livfullt och medryckande sätt och fånglar läsaren från första sidan till den sista."

I bokhandeln och direkt från

Häft. 3.75, klotb. 4.75.

DE UNGAS FÖRLAG, Stockholm I.

HERTHA

ÅRGÅNG XX

OKT. 1933

HÄFTE 8

”och väcka till nytt liv enigheten . . .”

*Selma Lagerlöf
om kvinnorörelsen.*

Sveriges kvinnor äro stolta över Selma Lagerlöf. Hon har kommit kvinnorörelsens antagonisterna på skam, hon är den auktoritet, kring vilken kvinnorna kunna samlas i tider av motstånd och felslagna förhoppningar, då en reaktionär vind hotar att rubba Fredrika Bremers och Sophie Adlersparres mödosamt murade grund.

Bottnar det i överdriven pessimism att påstå, att det stundar vargatider för kvinnorna? Är striden mellan könen på arbetsmarknaden endast att betrakta som en övergående företeelse i en värld, som dignar under arbetslöshetens börda? Eller ha vi att rusta oss för en fortsatt kamp?

Vi ha bett Selma Lagerlöf säga oss sin mening i dessa stycken, och vår

största författarinna, som för mer än fyrtiofem år sedan debuterade i ”Dagnys” spalter, låter oss i dess efterträdare ”Hertha” inför sitt stundande jubileum — hon fyller den 20 november 75 år — höra följande kloka och manande ord:

”Inte behöver man väl tro, att allt som händer är av ondo?

Om kvinnorörelsen skulle råka ut för vargatider, vad mer? Vad mer?

Om kampens dar skulle komma tillbaka, om entusiasmen skulle födas på nytt och flammor av eld sveda bort flärden, svagheten, löjligheten och väcka till nytt liv enigheten, det glada modet, självförgätenheten och allvaret, vem ville klaga?

Vem ville inte hälsa detta som den största välsignelse?”

Selma Lagerlöf.

Selma Lagerlöf.

NI SOM ÄR SÅ FÖRSTÅNDIG

eljest, varför dröja med insättningen å sparbanksboken? Låt varje avlöningsdag bli en bemärkelsedag för denna din lilla vän.

POSTSPARBANKEN
banken som alla nå

En skrivelse till Kungl. Maj:t.

Från ett antal, nedan nämnda, kvinnoföreningar inlämnades den 30 sept. till Kungl. Maj:t följande skrivelse i nationalitetsfrågan.

Till Konungen.

Vid en överläggning i Stockholm juni 1933 mellan svenska, danska och norska kvinnor uppkom förslaget att rikta en samtidigt hänvändelse till de tre skandinaviska regeringarna med hemställan om revidering av bestämmelserna i dessa länders medborgarskapslagar beträffande kvinnas ställning.

Anslutande oss till detta förslag vilja vi, undertecknade svenska kvinnoföreningar, som redan vid föregående tillfällen framhållit, att för kvinna gällande bestämmelser angående nationalitet icke stå i överensstämmelse med den självständighet, som eljes tillkommer henne i det nutida samhället, härmed ånyo hävda principen om mäns och kvinnors likställighet i medborgarrättsligt hänseende.

Vid behandlingen av frågan om gift kvinnas nationalitet vid N. F:s generalförsamling 1932 riktades uppmärksamhet på önskvärdheten av att, vid sidan av de internationella strävandena att undanröja konflikter mellan olika medborgarskapslagar, de enskilda länderna reformera sin nationella lagstiftning att bättre motsvara de internationella kvinnoorganisationernas krav, d. v. s. beredande av likställighet mellan män och kvinnor beträffande förvärvande och förlust av medborgarskap. För anhängarna av en sådan likställighet är det av vikt att ett nationellt lagstiftningsarbete på detta område upptages och när resultat före 1936, enär härigenom den revision av Haagkonventionen, som då med all sannolikhet kommer att företagas, skulle påverkas i gynnsam riktning.

Vi önska även framhålla, att efter ikraftträdande av Haagkonventionen, som fastslår, att kvinna förlorar sitt medborgarskap vid giftermål med utlänning allenast om hon förvärvat mannens nationalitet, det blir möjligt för de enskilda länderna att reformera sina medborgarskapslagar med avseende på kvinnas ställning utan risk att därigenom ställa gift kvinna medborgarrättslös.

De skandinaviska länderna ha tidigare samverkat på nationalitetslagstiftningens område och de nu i Sverige, Danmark och Norge gällande medborgarskapslagarna, som medförde flera förbättringar i kvinnans ställning, äro byggda på ett av delegerade från dessa länder utarbetat förslag. Givetvis är det av vikt, att de tre grannländernas lagstiftning i ämnet alltfjämt grundas på gemensamma principer. I överensstämmelse härmed har också svenska regeringen nyligen riktat hänvändelser till danska och norska regeringarna i anledning av en ifrågasatt ändring av den svenska medborgarskapslagen, avseende borttagande av utländsk kvinnas obetingade förvärv av svensk nationalitet vid giftermål med svensk medborgare.

Under hänvisning till den samverkan, som sålunda redan förefinnes och erinrande om vår ovan uttalade principiella uppfattning angående likställighet mellan man och kvinna vända vi oss till Eders Kungl. Maj:t med en bestämd vädjan, att åtgärder inom den närmaste tiden måtte vidtagas i syfte att åvägabringa skandinaviskt samarbete för en sådan revidering av gällande medborgarskapslagar, att grundsatsen om kvinnas fulla självständighet i nationalitets-hänseende därvid kommer till förverkligande.

Då den lagstiftning, varom här är fråga, i synnerlig grad berör kvinnors och barns intressen, är det uppenbarligen nödvändigt, att även kvinnliga representanter förordnas att delta i detta arbete.

Dessutom få vi anföra, att danska kvinnoföreningar för att befordra utvecklingen på här berörda lagstiftningsområde ingått till danska regeringen med ett utarbetat lagförslag i ämnet. Och slutligen meddela vi, att samtidigt med att denna framställning ingives till Eders Kungl. Maj:t, liknande skrivelser insändas av danska och norska kvinnoföreningar till deras resp. regeringar.

Under återopande av vad ovan anförts få undertecknade föreningar sålunda hemställa,

att snarast möjligt åtgärder måtte vidtagas för åstadkommande av ett skandinaviskt samarbete i syfte att revidera de i Sverige, Danmark och Norge gällande medborgarskapslagarna därhän, att principen om mäns och kvinnors likställighet i nationalitets-hänseende kommer till full tillämpning, samt

»Min Salong« Institut för vetenskaplig skönhetsvård.

Grevgatan 10, 1 tr., Stockholm.

Telefon: 67 94 97.

Specialbehandling av frostsador, finnar, pormaskar. Berosolinbehandlingar för reumatiska åkommor i händer och fötter. Manicure, Massage, Pedicure. Beställ tid!

ELSA GJÖRLING-BERGMAN. Dipl. fr. Académie Scientifique de Beauté, Paris.

*Alison
Neilans:*

Sedlighetsproblem av i dag.

En del människor anse, att den sexuella moralen står lägre nu än för några generationer sedan, men det är utan tvivel en ytlig uppfattning. Moralen har i vissa avseenden förändrats, men den har ej försämrats. Tvärtom är den mycket bättre nu än för låt oss säga sextio år sedan, då Josephine Butler gjorde sin framstöt mot den härskande dubbelmoralens upprörande missförhållanden. Enligt hennes uppfattning kunde det ej råda två morallagar, en för män och en för kvinnor.

Sedan dess ha åtskilliga förändringar skett: den reglementerade prostitutionen har avskaffats över nästan halva världen och handeln med flickor och kvinnor angripits på en internationell front och praktiskt taget försvunnit i åtskilliga länder som de skandinaviska, Holland och England. De svåraste missförhållandena ha fått vika, de veneriska sjuk-

Sekreteraren i den av Josephine Butler grundade Association for Moral and Social Hygiene, miss Alison Neilans, berör här i en artikel sedlighetsproblemen just nu.

domarna ha avtagit och behandlas numera rationellt och lika för både män och kvinnor. De förbättrade sociala förhållandena ha medverkat till de goda resultaten. Kvinnorörelsen har även varit en bidragande faktor, den har öppnat utbildnings- och förvärvsmöjligheterna för kvinnorna och gjort dem mera ansvarskännande och oberoende. T. o. m. i de länder, där den reglementerade prostitutionen alltjämt finnes kvar, bekämpas den kraftigt av en växande opinion.

Industrialismen har givetvis spelat en stor roll; människor ha hopats i stora städer, fattigdomen har tilltagit och äktenskapet har att kämpa

att kvinnliga representanter måtte förordnas att deltaga i detta arbete.
Stockholm den 30 september 1933.

Underdånigst

Fredrika-Bremer-Förbundet, Svenska Kvinnornas Nationalförbund, Svenska Kvinnors Medborgarförbund, Sveriges Moderata Kvinnoförbund, Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund, Svenska Open Door Gruppen, De kvinnliga kärsammanslutningarnas centralråd, Akademiskt Bildade Kvinnors Förening, Svenska Kvinnors Vänster Förbund, Vita Bandet, Förbundet av Sveriges Kristliga Föreningar av unga kvinnor, Frisinnade Folkpartiets Kvinnogrupp, Allmänna Valmansförbundets Centrala Kvinnoråd.

*

I överensstämmelse med den överkommelse, som under den gångna

sommaren träffades i Stockholm mellan skandinaviska kvinnor, ha de norska kvinnorna i slutet av september genom Norska kvinnors nationalråd till norska regeringen inlämnat en skrivelse med samma yrkanden som den ovanstående svenska.

De danska kvinnorna ha likaledes, under den sista septemberveckan, till sin regering gjort en liknande hemställan. Skrivelsen ifråga är under tecknad av Danske Kvinders Nationalraad, Dansk Kvindesamfund, Kvindelige Akademikere, Kvindernes internationale Liga for Fred og Frihed, Danske afdeling.

DRICK RAMLÖSA

Sveriges förnämsta naturligt alkaliska vatten.

Hovleverantörer till H. Maj:t Konungen och H. K. H. Kronprinsen
av Sverige samt Hs. Maj. Kongen af Danmark.

med ekonomiska svårigheter. Under de senaste 20 åren har en ny social faktor uppstått, som haft en utpräglad inverkan på vår tids sexualmoral. Förr i tiden tvingades kvinnorna att vara moraliska, därför att naturen själv bestraffade dem, om de voro motsatsen. Födelsekontrollen har emellertid förändrat situationen. Kvinnorna intaga numera nästan samma moraliska inställning som männen, de kunna leva som de behaga, och hur de leva beror på karaktär och etisk ståndpunkt. Män vända sig med avsky bort från den prostituerade och begära sympati, gemensamma intressen och jämlikhet i uppfostran hos den kvinna, med vilken de ha en könsförbindelse. Det uppstår med andra ord förbindelser mellan män och kvinnor av samma sociala skikt. Det skulle vara dåraktigt att överdriva denna tendens, men den börjar göra sig märkbar, och det moderna livets förhållanden uppmuntra sådana fria och tillfälliga förbindelser. Dess sociala betydelse ligger däri, att den är liktydig med dubbelmoralens avskrivning. Frågan är nu: skall den nya sociala nivån bli hög eller låg? Hur än den närmaste framtidens nya sexualkodex kommer att te sig, så är det säkert, att den innebär lika moral för män och kvinnor.

Denna förändring i den praktiska moralen skrämmer en del människor, och det måste medges, att den orsakar svårlösta sociala problem, men den är å andra sidan oändligt mycket bättre än den gamla ordningen, byggd på prostitution och dubbelmoral. Olyckligtvis har den nya situationen uppkommit i en tid, då äktenskapet fått allt större svårigheter att kämpa med, då religionen har

mindre auktoritet än någonsin och då hela världen befinner sig i den ekonomiska krisens gastkramning. Den enskilda individens ekonomiska osäkerhet är numera sådan, att unga människor i våra dagar ej kunna se långt framför sig utan måste taga en dag i sänder. För övrigt ligger äktenskapet överallt i smältdegen, och i Ryssland, Förenta staterna, England och nästan alla andra länder har man gjort experiment för att nå en större individuell frihet och mindre individuellt ansvar i sexuellt avseende. Kamratäktenskapet eller den registrerade fria förbindelsen har många förkämpar i Amerika och Ryssland har skapat en absolut jämlikhet mellan män och kvinnor och i själva verket avskaffat äktenskapet genom att tillåta en omedelbar skilsmässa så fort någon av kontrahenterna begär det. I Tyskland har man däremot slagit in på en motsatt väg genom att förbjuda gifta kvinnor att arbeta och tvinga dem åter till hemmet, där de komma att bli fullkomligt beroende av männen, vilka i sin tur uppmanas att behandla dem som barnproducenter snarare än som kamrater och jämlikar.

Vilket öde går äktenskapet till mötes i framtiden? Ingen torde med bestämdhet kunna besvara den frågan. De finnas, som skulle önska en registrering av de tillfälliga förbindelserna. Är manne detta en lycklig lösning? Den har ej utfallit till belägenhet i Ryssland, varken för staten eller individen. Den nästan fullständiga friheten vid äktenskaps ingående och upplösning ledde där till så mycken social och individuell förvirring, att sovjet redan fördömt det som "borgerlig moral" och förordar att den kommunistiska moralen skall

CRÈME DERMIN,

Apotekare G. Sällbergs hudcrème, rekommenderad av läkare, se bruksanvisningen. OBS.! den nya feta natterämen, fullt jämförlig med den bästa utländska. Den som en gång köpt Crème Dermin fortsätter.

Finnes på *alla apotek, N. K., M. E. A.* och i *välsorterade branschaffärer.*

Ensamförs.: FORMICA, Sthlm. Tel. 21 56 75

ÖRGPYTE
KEMISKA
 Kemisk tvätt · Färgning
 KUNGL. HOVLEVERANTÖR · GÖTEBORG

— Jerusalem på 1850-talet. —

Hilma Granqvist:

Fredrika Bremers på r i våra dagars Jerusalem.

En finländsk etnolog, fil. dr Hilma Granqvist, vars senaste verk "Marriage Conditions in a Palestinian Village" rönt livligt gillande i vetenskapliga kretsar, har följt spår av Fredrika Bremers vistelse i det heliga landet för snart sjuttiofem år sedan och framlägger här nedan resultatet av dessa sina forskningar:

Otaliga pilgrimer ha vallfärdat till det Heliga landet och där mottagit oförgätliga intryck. Av de flesta resande äro spåren i Palestina igenso-pade, så snart de vänt landet ryggen. Undantag finnas. Det kan vara av intresse nämna, att det i Jerusalem ännu lever en man, som räknar det

moralen genom att handla efter den principen, att "vad som är moraliskt orätt aldrig kan bli medicinskt rättvist". Kanske skola vi ej kunna lösa det ekonomiska depressionsproblemet, förän vi också få ett slut på all den rådande förstörelsen av rikedomar och vårt folks hälsa och lycka i

som ett av sina stoltaste minnen att ha sett och hört Fredrika Bremer.

En marsdag år 1926 mötte jag på en gata i Jerusalem Canon Hanauer, som helt oförmodat sade:

"Vet Ni, jag har i min tidigaste ungdom varit på bröllop i Jerusalem med en mycket berömd svensk författarinna."

"Då var det väl Fredrika Bremer", gissade jag.

"Ja, just hon var det! Jag minns, att hon var i sällskap med konsul och Mrs Finn, som presenterade henne för gästerna och att hon höll ett tal på bröllopet. Men talets innehåll kan jag tyvärr inte erinra mig. Jag bor-

ekonomiens namn. Ligger det ej något fullkomligt orätt i att man förstör vete och kaffe, medan mänskors hungra? Kanske skola vi, då vi bekämpa fattigdomens stora sociala onda, finna, att "vad som är moraliskt orätt aldrig kan vara finansiellt riktigt".

ALISON NEILANS.

HYDROX

är det rätta för behandling av golv och linoleummattor. Begär prosp.

A.-B. Alfort & Cronholm
S T O C K H O L M 3

innehålla strikt monogami och varaktiga äktenskap.

Vi glömma ibland, att äktenskapet är en biologisk nödvändighet och ej endast en kyrklig angelägenhet. Äktenskapet existerar i första hand för barnens skull. Hur bristfälligt och ofullkomligt det än må vara, är det monogama äktenskapet den enda form för samlevnad, som samhället hittills anvisat för att skänka kvinnan skydd före barnets födelse och för att ge barnet den kärlek och omvårdnad, det behöver. Om samhället erkänner den tillfälliga förbindelsen, sanktionerar den i själva verket ett angrepp på det monogama äktenskapet. Det skulle rent praktiskt moraliskt medföra allvarliga sociala följder. Det skulle tillerkänna även de mest värdelösa och ansvarslösa individerna äktenskapets privilegier utan att pålägga dem något av dess ansvar. Kvinnor och barn skulle lida av ett dylikt osäkerhetstillstånd. Plötsliga förändringar inverka ofördelaktigt på barnets nerver. Dessutom skulle, om dessa förbindelser erkändes av samhället, förtroendet mellan kontrahenterna vackla, vilket i sin tur skulle ha menliga följder för friheten. Det sociala äktenskapsidealet, som kräver disciplin och självkontroll, kan ej tanklöst slängas undan. Vi äro ännu ej mogna för den fria förbindelsen i stället för äktenskapet.

Jag tror, att framtiden kommer att hålla fast vid det bestående monogama äktenskapet och ej skatta åt den fria förbindelsen, därför att äktenskapet är en nödvändighet både biologiskt och socialt och därför att äktenskapet i sin idealform tillfredsställer mäns och kvinnors högsta förhoppningar. Äktenskapet får emellertid ej urarta till ett hopplöst fängelse.

I sådana fall är det mera hederligt och ansvarskännande att bryta de äktenskapliga banden och betryggande tillgodose barnens intressen. Men äktenskapet får ej stelna i formerna, det måste förändras och utvecklas för att bäst motsvara tidens växlande krav. Det finns vissa principer, på vilka ett äktenskap måste grundas: ömsesidig kärlek, absolut erkännande av mannens och hustruns lika bestämmanderätt, samma ansvar inför barnen och hemmet samt förbindelsens varaktighet. Individerna behöver uppfostran i kärlek såväl i dess fysiska som dess ideella avseenden.

Staten har också skyldighet att uppmuntra äktenskapet. Som ett exempel på motsatsen kan anföras det olämpliga i att staten numera straffbeskattar äkta makar och därigenom istället främjar de fria förbindelserna. Samma sak gäller också statens och samhällets angrepp mot de gifta kvinnornas förvärvsarbete.

Frågan om beskattningen upprullar för mig ett annat problem, med vilket artikeln måste sluta. Det är min uppfattning, att den sexuella moralen stigit och att människor blivit mera hänsynsfulla, civiliserade och ansvarskännande. Vi veta numera, huru vi skola skydda ungdomen, huru vi skola förbättra de sociala förhållandena, hur vi skola uppfostra människorna och ge livet mera innehåll. De nuvarande ekonomiska förhållandena, som gör det svårt för oss att göra slut på allt hopat kapital, lägga emellertid hinder i vägen för förverkligandet av våra sociala planer. Jag har ingen bestämd politisk åsikt, jag är endast feminist, men jag vet, att Josephine Butler förändrade västerlandets åsikt om sexual-

H. M. Konungens
Hovleverantör.

PORLA BORDSVATTEN

drickes numera av alla finsmakare

PORLA BRUNNS AKTIEBOLAG. PORLA

H. K. H. Kronprinsens
Hovleverantör.

de ju ha lagt det på minnet. Men jag var ju då bara en dum liten pojke — ungefär 9 år”, sade han urskuldande.

Canon Hanauer är en mycket känd och uppskattad Jerusalembo. Han är anställd som präst i den engelska kyrkan där och författare till "Folk-Lore of the Holy Land", har han dessutom skrivit en hel del andra saker, och under sitt långa liv har han varit i tillfälle att sammanträffa med kända personligheter från många olika länder.

"Alltsedan jag blev vuxen, har jag hyst en livlig åstundan att få läsa, vad Fredrika Bremer säger om bröllopet. Men hittills har det icke lyckats mig, att få tag i de arbeten, där hon skriver om sina resor i Palestina, ej heller har jag träffat på någon, som kunde berätta mig där-om."

"Jag lovar, att när jag kommer till Helsingfors, skall jag sätta mig ner och studera Fredrika Bremers skrifter och sända Er de uppgifter, Ni kan önska", försäkrade jag honom.

"Och jag", sade han, "skall genast jag kommer hem i min fars böcker titta efter, om där icke finns en anteckning om bröllopet, så att jag kan säga Er det exakta årtalet och brudparets namn."

"Nu har jag det", sade Canon Hanauer, när jag nästa gång kom hem till honom. "Bröllopet ägde rum år 1859. Brudgummen hette Aron Saphir och bruden var Fräulein Margarethe Dorsch. Helt säkert har Fredrika Bremer icke underlåtit att skriva därom. Ett bröllop i Jerusalem på den tiden var ett evenemang."

Canon Hanauer kunde nu också erinra sig, att Fredrika Bremer på konsul Finns uppmaning hållit ett före-

drag om Bibelns kvinnor i "Literary Society", grundad av nämnde engelske konsuln i Jerusalem år 1847. Denna förening är märklig, emedan det var ur den som "Palestina Exploration Fund" uppstod.

Det var vad Canon Hanauer kunde meddela mig.

Men nu grep mig lusten att om möjligt få i Jerusalem höra mer om Fredrika Bremer. Skall någon kunna giva mig vidare upplysningar, så är det väl fru Einsler, tänkte jag och styrde mina steg till hennes hem i Gamla staden. Född Schick, har fru Lydia Einsler av sin fader, vars namn har en god klang i Palestinaforskningens historia, ärvt sinnet och lusten för dylik forskning, som hon bedrivit med sådan framgång, att hon år 1926 blev kallad till hedersmedlem i "Deutscher Palästina Verein". Hon är den enda kvinna, som vunnit en sådan utmärkelse. Hon har i "Zeitschrift des Deutschen Palästina Vereins" publicerat en rad artiklar om folkseder och äger en stor amulettssamling, som hon under årens lopp småningom skaffat sig och ordnat och beskrivit.

När jag för henne förklarar mitt ärende, sade hon:

"Nej, bröllopet har jag inte hört talas om, men familjen kände jag. Aron Saphir var en omvänd jude och bruden en tysk flicka. Mannen dog vid helt unga år och min far blev då förmyndare för barnen. Med en dotter, Mary, står jag ännu i förbindelse."

"Henne måste jag träffa! Vill Ni icke ha godheten att förmedla bekantskapen?" frågade jag.

Härtill genmålte fru Einsler: "Mary är numera bosatt i Beyruth, där

Välsorterat lager av alla slags snörmakerier och band för möbler, gardiner, belysningsarmatur m. m.

Beställningar efter prov utföres snabbt och omsorgsfullt.

Ernst Mattssons Snörmakeri & Bandfabriks Aktiebolag

Affären grundad år 1833. Medlem av Fredrika-Bremer-Förbundet.

Kontor och Fabrik: *Arbetareg.* 33 A. Tel. 508189, 532096. Affär: *Klarabergsg.* 52. Tel. 219696, 113796.

hon är gift. Ja — jag tror det är med en svensk. Det är en kapten von Heidenstam.”

”Vet fru Einsler något om Fredrika Bremer i Palestina?”

Jag fick då höra, att den svenska författarinnan företagit sin färd till Jeriko och Jordan tillsammans med fru Einslers föräldrar. Dessa hade vid hemkomsten inte haft mycket att förtälja. Men de hade råkat nämna, att dragomanen, otålig att innan mörkret bröt in hinna fram till Jeriko, där de skulle slå upp sina tält, skyndade på de resande och flera gånger smällde till Fredrika Bremers häst på länden. Tillgripande sitt arabiska ordförråd, sade författarinnan: ”Anton! Schuwaije! schuwaije!” Anton uttalade hon på franskt vis. ”Schuwaije” betyder långsamt. Man kan förstå, att Fredrika Bremer, som efter en lång och ovan ritt genom öken i solhettan helt säkert var mycket trött, måste finna det obehagligt att ha en okynnig och otålig dragoman, som när hon minst anade det, slog till hästen bakom hennes rygg. Blev hästen, som under dagens lopp plågats av hettan och av insekter, retad, kunde det få ledsamma följder. Så hon manade dragomanen till försiktighet. Fru Einsler mindes också, att föräldrarna sagt, att Fredrika Bremers tält i Jeriko blåst omkull under natten och att hon därvid skadat sig. Schick hade hon förärat sin ”Lifvet i Gamla världen”, medan hon ännu var i Jerusalem.

Min vistelse i Jerusalem drog ut på tiden. Men en vän till mig, rektor Karin Kyrklund, hade älskvardheten att i Helsingfors bibliotek kopiera Fredrika Bremers Jerusalem-skildringar, som hon sände mig för Canon Hanauers räkning. Så snart posten bragt mig dem, uppsökte jag honom.

Rektor Karin Kyrklund skrev: ”I reseboken omnämner Fredrika, utom de arabiska bröllopen, endast två som hon närvarit vid. Det ena var den evangeliska biskopen Gobats silverbröllop den 23 maj 1859 och det andra torde vara just det bröllop Canon H. önskar få höra om, ehuru Fredrika ej nämner brudparets namn. Jag sänder nu en avskrift av allt det F. B. har att säga om denna fest.”

Jag översatte Fredrika Bremers skildring.

”Det är det bröllopet”, sade han.

Med stort intresse tog han del även av de andra uppgifter, Fredrika Bremer meddelade i de utdrag ur hennes skrifter, som jag fått mig tillsända. En sak, som glädde oss båda, var att finna att Fredrika Bremer varit i Artas, en plats, som Canon Hanauer hyser ett speciellt intresse för och det råkade vara samma plats, där jag bedrev etnologiska studier!

Det var nog också tack vare konsul Finn, som Fredrika Bremer erbjöds ett på den tiden enastående tillfälle att komma ut till byn Artas invid Salomons dammar, söder om Betlehem, för att på allra närmaste håll göra iakttagelser av folkliv och seder på landsbygden. Det hus, där hon bodde, finns ännu kvar. Det bebos nu av fellaher. Ursprungligen var det byggt av en amerikansk dam, en religiös fantast, som kommit till det Heliga landet för att invänta Kristi återkomst. När Fredrika var där, ägdes det av Meshullam, en till kristendomen omvänd jude — en av dem som konsul Finn gynnade.

I fru Einslers hem i Jerusalem en oktoberdag samma år. Jag hade som jag så gärna brukade tittat in för att höra, hur det stod till och för att prata litet. Ett samtal med fru Einsler var alltid givande.

VITANA

*Både Ni själv och barnen
må väl av Vitana — det
goda margarinet med kon-
stant vitaminhalt året runt*

Gustaf Näsström:

Unga profiler.

III.

Stig Blomberg.

Det brukar ta avsevärt längre tid för en skulptör än för en målare att skapa sig en position i det allmänna medvetandet. Orsakerna ligga i öppen dag. Dels åtnjuter skulpturen — med dess relativt begränsade motivkrets — långt mindre popularitet än det lättillgängligare måleriet, dels måste en skulptör i regel hugga in på monumentaluppgifter, innan han blir ryktbar, medan en målare kan nöja sig med en väl reklamerad utställning. Därför må det anses ganska remarkabelt, att Stig Blomberg redan vid 32 års ålder äger ett namn, som är bekant för rikspubliken och vars lödighet garanteras av de invigda. Han är en av de tre mest markanta profilerna inom ung svensk bildhuggarkonst. De bägge andra äro Eric Grate och Bror Hjorth. Den förre anstränger sig att vara abstrakt konstruktör, den senare att vara patetiker. Stig Blomberg å sin sida anstränger sig inte alls att vara något. Han är ändå — sig själv. En ung Aladdin, litet slängig och pojkkaktig kanske, men

"Systerarna", grupp i terracotta av Stig Blomberg.

frejdig och ursprunglig. Griper rätt in i livet, utan choser och poser, och drar ut en okonventionell skönhet ur det.

Personalia: född i Linköping 1901. kunglig medaljör vid Konstakademien 1923 efter fyra års studier. Trots detta utvecklingsbar. Jenny Lindstipendiat med reseminnen från Syd-europa, Nordafrika och U. S. A. Får 22 år gammal göra reliefer i Asp-lunds Skandiabiograf och 6 år senare i prins Wilhelms tusculum vid Rivieran. Vinner första pris i tävlan om epitafium över André-expeditionen i Stadshusportiken och andra pris för förslag till smyckande av Nytorget.

När Stig Blomberg lämnar akademien, gör han sensuella statyetter i nyklassicistisk anda med en fladdrande Sergelsk pust i kroppar och draperier. Tio år senare är han längst möjligt borta från klassicismen och anklagas i ett nazistiskt blad för att av judar vara inspirerad att framställa germanska barn så undernärd och fula som möjligt. Stig Blomberg hämtar säkert mycken glädje ur ett sådant omdöme. Han har nämligen — och det är ett centralt drag i hans begåvning —

kunde ju tänkas även här», framhåller tidningens sagesman. — Om aktionen i fråga kan sägas utgöra en tillämpning av den fria och rättvisa konkurrensens princip på arbetsmarknaden, det är en annan historia.

LIPTONS THE

är bäst

När jag skulle bryta upp, sade hon: "Vill Ni inte stanna på te? Jag väntar just besök. Mary von Heidenstam, som är i staden, har lovat komma hit. Ni önskar ju träffa henne?"

Fru von Heidenstam kom och med angivande av källorna meddelade jag henne genast de uppgifter, jag från olika håll lyckats samla. Livlig, som hon var, utropade hon: "Här ser jag Er för första gången, och Ni vet mer om mitt liv, än jag själv!"

"God afton fröken G.!" I mörkret i Jerusalems basarer igenkände jag fru von Heidenstam, som tillsammans med en bekant till henne kommit emot mig. Hon hade redan gått förbi, men vänt sig om och yttrade: "Vet Ni, från fru Einsler gick jag till Canon Hanauer och skrev sedan ögonblickligen hem till min man. Nu har han svarat, att han också kände Fredrika Bremer."

Kapten Rudolf von Heidenstams brev, varav hans fru vänligen meddelat mig ett utdrag, var av följande lydelse:

"I was very much interested in hearing what you told me of Frederika Bremer's having made a speech at your mother's wedding, for I knew her very well; she was a great friend of my father's, & she came to our house (Swedish Embassy) at Athens, & spent a summer with us at our country house, Grilla. I was a boy of about 8 to 10 years old then— She wrote a book on Athens in which she mentions her pet boy Rudolf, & his sister Elmina, & writes a lot about our house, but I have forgotten the title of this book. I remember her, though very well — a small little woman but very nice. I went for walks with her, and showed her all round Grilla and the Pentelicus. It was the year that King Oscar died, for I still remember getting some black ribbon for her parasol, so that she could be in mourning for the King. For a long time I

had a picture of herself which she gave me, & I think Oscar (von Heidenstam) took it — I am not sure, but I do remember her quite well — She went with me every evening to our garden at Grilla and I used to pick figs from the tree for her, and she was delighted with them. This was our evening walk, & she always said that she liked the figs, but especially when given to her by me, for I went up the trees so nicely & came down in such a gentleman fashion with them! And my father always said: "That must be in your honour then, for you do not know him, he is quite different with others!"

Detta är nu i korthet en redogörelse för Fredrika Bremerspår jag år 1926 stötte på i Jerusalem.

HILMA GRANQVIST.

Restriktioner.

Av årets antagna 40 apotekselever voro 24 kvinnliga och 16 manliga. »Kan det befaras, att det täcka könet så småningom tänker beröva männen ännu ett arbetsfält?» lyder den förskrämda frågan i en dagstidning. Anledningen till kvinnornas majoritet är att söka i att de kvinnliga studenterna i allmänhet ha högre betyg än de manliga, åtminstone 50 av årets sökande hade sålunda högsta betyg i fysik, kemi, matematik och biologi, vadan proportionen i rättvisans intresse ej kunde te sig annorlunda.

Att den ur manlig synvinkel emelertid ej är fullt önskvärd framgår av det förhållandet, att »en kommitté nu är tillsatt med uppdrag att söka utarbeta nya normer för antagning av apotekselever. Generalpoststyrelsen tillämpar den praxis, att proportionen mellan manliga och kvinnliga nyanställda vid postverket från början fastställs, och något dylikt

Har Ni det

besvärligt med Edra fötter och ben?
Har Ni svårt att få lämpliga skodon?

Vänd Eder då med förtroende till

INGRID HUDBERGS FOTVÅRD
Gävlegatan 4, vid Vanadisplan STOCKHOLM. Beställ tid
Tel. 320606 Flerårig praktik från Lagersons Skosalong
Obs! Besök även i hemmen.

NORKVIST & C:o

Sibyllég. 59, Stockholm. Tel. 609945

Välsorterat lager av: **Siden-, Sam-
mets-, Ylle- & Bomullstyger** samt
Strumpor.

den bland skulptörer och vanliga dödliga så sällsynta gåvan humor. Den lyser ständigt fram i hans verk, ibland som överdådigt pantagrueliskt skämtlynne, ibland som medkänsla för de av livet missgynnade, alltid som värme och spirituellt rörlighet. Det är denna humor, som hindrar honom från att bli patetisk och poserande.

När Stig Blomberg skisserar ett monument för en skola i Stockholm, gör han en naken och ranglig svensk pojke, som står karla-kavat och spänner sin biceps. En redig grabb, tagen mitt i sin morska lek på Söder eller Kungsholmen. När han tävlar om en minnesvård över André och hans bägge kamrater, låter han dem brösta sig i polardräktens yvighet framför den havererade ballongen, bredbenta, dådlystna, härdiga män under norrskenets darrande strålfladder. Ingenting av begravningsdagens uppstyltade nationella patos men desto mera av kärv och bastant manlighet. Som den reliefen avtecknar sig, själv utförd i puts, mot Stadshusportikens putsvägg, är den ett stycke märgfullt skulpturalt hantverk i ypperlig samverkan med arkitekturen, men också ett inspire-rat och personligt konstverk.

En mångsidig och impulsiv herre, denne Stig Blomberg. Han gör porträtt — uppriktiga och chosofria —, brottare, pojkar och flickor, hukande araber, kameler och apor i rundskulptur och relief, och gärna utförda i knotttrig terracotta eller fransk lera. Han leker fram tuschlavyrer med frodiga figurer i burleska situationer, och han har gjort en märklig och av andra utnyttjad insats i dagspressens illustrering, ehuru under pseudonym. Den överdådiga och den

ödmjuka humorn följer honom i allt hans verk. Får han gå på som hit-tills blir han en märkesman i svensk skulptur.

GUSTAF NÄSSTRÖM.

Nya förbundsmedlemmar

Bergslund: fru Elin Wägner.

Falköping: fru Sigrid Ericson, fröken Agda Jönsson.

Falun: fru Märta Lundquist.

Göteborg: grevinnan Ingeborg von Rosen.

Linköping: fru Dagny Cnattingius, fru Jane Liljeblad, fru C. W. Ribers, Motala.

Lund: fröken Signe Rönström.

Malmö: fröken Gunnel Ekfors.

Norrköping: fröken Margit Åman.

Stockholm: fröken Karin Boman, fröken Anna Johansson, fru Elsa Kjellander-El Kirsh, fru Ingeborg Pihlström, fru Hedvig Åkerman.

Växjö: fru Lena-Greta Benni, fröken Elsa Nyström, fröken Helga Synnergren, fröken Sigrid Synnergren, fröken Lisa Uppström, fru Sigrid Veide.

Ceylons första kvinnliga advokat är en ung dam, som bor i Colombo och heter Avadai Mehta.

M:lle Elisabeth Schmidt, en fransk teol. stud. vid universitetet i Genève, vann Genévière-Munier-priset, vilket tilldelas den student, som hållit den bästa predikan.

Sidstrand - FILTEN
VARUMÄRKE

Varm, mjuk, ullig.

Skänker god sömn!

Anita Nathorst:

Övergångs- ålderns problem.

Teol. lic. Anita Nathorst höll vid BFB:s årsmöte i Norrköping ett mycket uppmärksammat föredrag i ovanstående ämne. Här få vi i skrift taga del av några av dess bärande synpunkter.

Övergångsåldern betyder människans såväl fysiska som psykiska mognande till full mänsklighet. Av barnet, som i mångt och mycket är odifferentierat, blir det en ung man och en ung kvinna. Det är en orons och oredans tid, då den unge varken är barn eller vuxen, en tid, då den unga människan söker frigöra sig från auktoriteten och bereder sig att övertaga sitt eget samhällsansvar.

Hur ha vi vuxna förberett den övergången, detta mognande in i ett nytt samhälle? I de flesta fall ha vi ej förberett det alls. Vi ha fordrat en mängd betyg och färdigheter, men konsten att leva med människor ha vi ej odlat hos de unga. Skollivet ger för mycket vetande om samhällsliv men mycket litet övning i samma samhällsliv; skolan är med andra ord, i de flesta fall, ej ett samhälle av ungdom utan en institution, gjord av vuxna för ungdom. Läraren är visserligen — i teorien — inte längre auktoritet utan medhjälpare, men vi taga nog, när det gäller uppfostran, för mycket sikte på det rena intellektet, människans övriga relationer lämnas för mycket å sido.

Därigenom blir uppfostran till samarbete ett tomt ord så länge examensprestationen är det viktigaste och betyg outhärliga vapen i kampen för tillvaron.

Men det är ej blott från lärarna, de unga frigöra sig denna tid, även föräldraauktoriteten utsättes från deras sida för en förändrad värdesättning. De tidigare årens förtrolighet, då allting berättades hemma, är borta, och de unga söka istället mera anknytning hos jämnåriga. Föräldrarna ha ofta svårt att finna sig i att deras barn på detta sätt glider ifrån dem. De torde emellertid vinna mest på att under denna tid förhålla sig avvaktande i bakgrunden.

Till det för övergångsåldern karaktäristiska hör vidare den s. k. trotsinställningen. Det är nu som de unga så ofta pröva föräldrarnas tålamod och kärlek genom att uppställa omöjliga fordringar eller kasta fram planer, som föräldrarna ej kunna gilla. Konvertiteten är under dessa brytningsår ej heller så ovanlig: framtänkarens son blir kanske katolik och den fromma prästdottern ateist. Det finns också en typ ungdom, som är rädd för den gängse moralen och som gärna vill visa sig vara eller åtminstone låtsas vara så syndig som möjligt. Mycket av detta har sin rot i känslolivet, mycket av det unga trotsset är uttryck för att den unga människan vill vara så annorlunda som möjligt för att känna sig fri. Men bakom den skenbara friheten ligger en stark bundenhet just vid föräldrarna. Känslan av mindervärdighet kan under denna tid genom överkompensation bli t. ex. fanatisk nationalism: man ökar sitt jags värde genom att identifiera sig med en större grupp.

F. V. O:s Slöjdvadning

Sveavägen 40, Stockholm — Tel. 20 88 18.

SJUKSKÖTERSKEUTRUSTNINGAR,

GOSS- och BARNKLÄDER

MOTTAGER BESTÄLLNINGAR

"Hjälp genom självhjälp."

Handarbetets Vänner

Mattor - Möbelyg - Gardiner - m. m.

Renoveringar utföras omsorgsfullt.

Skolor för utbildande av vävlärarinnor och textila konsthantverkare.

Stureplan 2, Sthlm. Tel. 60 48 73, 60 48 63.

Det är av stor vikt, att trotsinställningen löses på ett rätt sätt i ungdomsåren, därför att den eljest längre fram kan gå igen i livets alla förhållanden som ett icke genomskådat tvång till uppror. Den man t. ex. som aldrig kan stanna på en plats för att han ej tål att underordna sig, har sannolikt bakom sig en icke "förlöst" trotsinställning mot hem och skola. Och de s. k. "svarta fåren" leva — omedvetet för sig själva och andra — ut sitt behov att straffa föräldrarna. Samtidigt straffa de sig själva.

Skall trots brytas? Nej, trots skall avledas. Man bör ge protestinställningen så stor radie som möjligt och låta de unga få vara i fred. I detta sammanhang torde det ej vara ur vägen att nämna några ord om straff. Det är självklart, att kroppsaga absolut ej bör förekomma under puberteten. Men jag anser det lika självklart, att kroppsaga ej alls bör förekomma. Varför och hur straffa vi. Jo, som vi själva blevo behandlade som barn, så behandla vi våra egna barn. Vi straffa med andra ord våra föräldrar i barnen. Eller också gå vi in för en rakt motsatt behandlingsmetod: mina barn skola ha det annorlunda än jag. Absolut förkastligt är att tvinga barn att be om förlåtelse. Dylikt är själslig tortyr. Dessutom är det att uppfostra dem till hycklare genom att tvinga dem utåt ge uttryck åt en ånger, som de ej känna inom sig. Som hjälp mot trotsreaktionen är det av betydelse att de unga komma i beröring med andra människor. Dessutom borde sportens välgörande inflytande i samma syfte ej underskattas.

Övergångsålderns uttryckssätt, den s. k. fräckheten, beror ofta på bris-

tande formsinne hos de unga. De närma sig de vuxnas land men behärska ej deras språk. Här är de s. k. trotsreaktionen således endast en formsak. Vad man kallar "tonen" är dessutom ofta att hänföra till blyghet. Föräldrar äro gentemot dessa yttringar betydligt tolerantare än lärarna.

"Människan är alltings mått" yttrade en gång en grekisk filosof: vi mäta allting med oss själva. Men i stället för att därav dra den ganska naturliga slutsatsen, att barnet skall mätas med sig självt, så lägga vi alltför ofta vårt, den vuxnes, mått på barnet. För såväl föräldrar som lärare gäller det nog att stiga ner från sina höga hästar och söka få till stånd ett intimare samarbete med de unga. Medmänniska icke maktmänniska borde vara idealet för uppfostraren. Det är för övrigt detta medmänniskoideal vi skulle behöva överallt i stället för detta ansträngda keeping up appearances, som så ofta möter oss. Då skulle vi också få till stånd en större förståelse för de unga, som under en övergångsålder, rik på svårlösta problem, ständigt resa borst i ord och handling. Då skulle vi, ej genom långa förhör utan genom att ge akt, komma underfund med att de oppositionella orden ej skola upptagas som kastspjut, avsedda att sära och döda. Hövflighet, aktning och försynthet från de vuxnas sida skola verka genom exemplets makt. Ty när allt kommer omkring är dock uppfostrarens problem att avstå från viljan till makt, i dessa tider av återuppståndna diktaturer onekligen något ganska otidsenligt.

Mannens lycka heter: Jag vill, kvinnans lycka heter: Han vill. Påstår

Nietzsche.

Å T V I D A B E R G S I N S T I T U T E T

Skolan

MODERN UNDERVISNING I
MASKINSKRIVNING, STENO-
GRAFI O. MASKINRÄKNING

S. HAMNGATAN 23. — GÖTEBORG —

Skrivbyrån

UTFÖR RENSKRIVNINGAR,
DUPLICERINGAR, ÖVERSÄTT-
NINGAR O. RÄKNEARBETEN

TEL. 703 20 (växel)

G. R. Östman:

Moderskapsunderstödet.

Vid flera olika tillfällen har frågan om moderskapsunderstödet behandlats i Herthas spalter. Sedan lagen nu fått sin praktiska tillämpning lämnar en expert på området, direktör G. R. Östman i Centralsjukkassan Värfast — Stockholm, här en redogörelse för det nya systemets innebörd.

DEN NORSKA SJUKKASSERÖrelsens store man, M. Ormestad, säger vid ett tillfälle: "De såkalte sociale reformer har i allmindelighet politisk interesse kun så lenge de ikke er gennemført, så lenge de tilhører valgprogrammene. Det er derfor synd at noget blir gennemført, for då mister partiene et arbeidsfelt. For øvrigt er det vel i politikken som i alt annet, at der er forberedelsen som er det interessante, selve arbeidet med å utforme noget og å få andre til å tro på det."

När därför denna tidskrifts redaktion gav mig tillfälle att säga några ord om det statliga moderskapsunderstödet, fattade jag saken så, att man ville komma ovanstående citat på skam: Man ville söka göra, vad som nu fordras för att understödet skall kunna komma de behövande tillgodo. För att detta skall ske, fordras just nu, att förordningen blir bekant i vidaste kretsar. I första hand vågar man räkna med att de socialt intresserade och socialt verksamma kvinnor, som äro läsare av denna tidskrift, var i sin stad vilja bidra att sprida upplysning om villkoren för understödet.

Kungl. Maj:ts förordning om moderskapsunderstöd (n:r 281) är daterad den 26 juni 1931, och tidigare har i samband med en redogörelse för sjukkassereformen i Herthas spalter lämnats en redogörelse därav. Enär från den 1 juli i år sjukkasseorgan äro bildade för större delen av landet, kan det statliga moderskapsunderstödet från samma dag utgå överallt med undantag för städerna Göteborg, Hälsingborg, Malmö, Norrköping och Landskrona, i vilka städer man beräknar kunna genomföra omorganisationen av sjukkassorna den 1 januari 1934.

Vilka kunna nu komma i åtnjutande av understöd? Jo, rätt till moderskapsunderstöd tillkommer varje kvinna, som till lindrande av de med barnsbörd förenade kostnader är i behov av sådant understöd. Behov av moderskapsunderstöd anses föreligga, (där ej alldeles särskilda omständigheter föranleder till undantag) om för kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst och förmögenhetsskatt det beskattningsbara beloppet icke överstiger 500 kronor. Då de skattefria avdragen variera efter olika orters levnadskostnader, har man lyckats få fram en enkel men dock smidig regel för avgörandet när behov föreligger. För att belysa vilka inkomstgrupper härvid komma ifråga, angivas här några exempel. För en självförsörjande kvinna bosatt i Stockholm t. ex. kan inkomsten vara 1,990: — kronor, för man och hustru 2,390: — kronor, och för ett par makar med 2 barn 3,190: — kronor, och de komma i varje fall under strecket av 500 kronors beskattningsbart belopp och äro alltså berättigade till

Hålfotsinlägg

tillverkas efter mått samt stor sort. finnes å lager. Kir. Instrumentm. L. A. LINDBERG, Norrlandsgatan 11, Stockholm.

Norrköpings Stuvlager

Klädeshandel. Barnhusg. 4, Stockholm. Ingen butik. Inga omkostn. **DETTA ORSAKEN TILL VÅRA BILLIGAPRISER**

understöd. Antalet berättigade till understöd utgör c:a 70,000 pr år.

Då man har utgått ifrån att icke blott meddela ett penningbidrag utan också giva de hygieniska råd och medicinska upplysningar, som för den blivande modern äro så värdefulla, har man bestämt en relativt lång tid, eller att ansökan skall ingivas 60 dagar före den beräknade förlösnigen. Den kan dock, när hinder förelegat för en tidigare ansökan (t. ex. på grund av bristande kännedom om förordningen) ingivas senare, men ansökningar, som ingivas senare än 60:e dagen efter barnets födelse, få icke upptagas till prövning.

Ansökningar skola ställas till den erkända centralsjukkassan för det område i vilket kvinnan är bosatt. Då de erkända centralsjukkassorna så nyligen bildats, att man ej i vanliga uppslagsböcker kan hitta deras adresser, meddelas de här.

De erkända centralsjukkasseområdena omfatta följande landstingsområden:

Stockholms, Uppsala och Gotlands läns (Östra Sveriges erkända centralsjukkassa, postfack 1026, Stockholm 16); Södermanlands och Västmanlands läns landstingsområdens erkända centralsjukkassa, postfack 36, Västerås; Östergötlands erkända centralsjukkassa, Storgatan 60, Linköping; Jönköpings läns och Kalmar läns norra (Norra Smålands erkända centralsjukkassa, Ö. Storgat. 13 A, Jönköping); Kronobergs läns, Kalmar läns södra och Blekinge läns (Sydöstra Sveriges erkända centralsjukkassa, Ö. Prinsgat. 20, Karlskrona); Kristianstads och Malmöhus läns (Skånes erkända centralsjukkassa, Lund); Hallands samt Göteborgs och Bohus läns (Bohuslän—Hallands erkända centralsjukkassa, Mölndal); Älvsborgs och Skaraborgs läns (Västgöta—Dals erkända centralsjukkassa, Hasselbacksgat. 11, Borås); Värmlands och Örebro läns (Örebro och Värmlands erkända centralsjukkassa, Olaigatan 11, Örebro); Kopparbergs och Gävleborgs län (Dala—Gävleborgs erkända central-

sjukkassa, Ramnäs kyrkby); Västernorrlands och Jämtlands läns (Mellersta Norrlands erkända centralsjukkassa, Östersund); Västerbottens och Norrbottens läns (Övre Norrlands erkända centralsjukkassa, Nygatan 34, Skellefteå);

jämte i följande städer antagna centralssjukkassor: Stockholms stad (Stockholms erk. centralsjukkassa, Stockholm); Gävle stad (Gävle stads erk. centralsjukkassa, Gävle); Eskilstuna stad (Eskilstuna stads erk. centralsjukkassa, Eskilstuna); Trälleborgs stad (Trälleborgs stads erk. centralsjukkassa, Trälleborg).

Dessa kassor tillhandhålla givetvis formulär för ansökningar, men dessutom böra blanketter finnas hos barnmorskor, på barnbördshus och andra sociala institutioner, som kunna tänkas komma i kontakt med blivande mödrar. Ansökningsblanketten innehåller ett utdrag över understödsvillkoren jämte några frågor, vilkas svar skola vägleda den kassa, som handhar understödets utbetalande. De uppställda frågorna äro mycket få och enkla att besvara och innehålla utöver personalia endast begäran om uppgift på beskattningsbart belopp, om den sökande är medlem i erkänd sjukkassa och när barnsörden väntas inträffa. Med ansökan, som ställes till centralsjukkassan, skall fogas en anmälningssavgift på 2 kronor. Sjukassan har att utreda fallet och skall tillika meddela råd och upplysningar till den sökande. För att underlätta rådgivningen, har av professor Bovin och överläkare Ernberg på Medicinalstyrelsens uppdrag utarbetats en kort handledning med titeln "Mor och barn". Dessutom bör alltid den som handhar utredningen vara väl insatt i de åtgärder, som kommunen och staten anordnat till barnaföderskornas fromma så att praktiska upplysningar kunna lämnas. Man kan utgå ifrån, att flertalet kassor komma att anlita barnmorske- eller sjuksköter-

Begär alltid **VITRUM:S** tillverkningar: FERROL VITRUM, det mest aptitgivande och stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält, fördrages det av den ömtåligaste mage. Tages på grund av sin angenäma smak lätt av såväl barn som vuxna.

LAXERMARMELAD VITRUM, angenämt avföringsmedel av jämn verkan.

SODAPASTILLER VITRUM mot halsbränna och magsyra, välsmakande.

APOTEKSVARUCENTRALEN VITRUM, Apotekareaktiebolaget.

skeutbildade personer för uppgiftens utförande.

Understödet utgår med 1 kr. pr dag och för tid omedelbart före eller efter barnsörden, då kvinnan avhåller sig från förvärvsarbete. För kvinna, som under minst 4 av de 6 månaderna närmast före barnsörden använts till sådant industriellt, byggnads- eller transportarbete, som avses i § 10 i lagen om arbetarskydd och vilken kan väntas återtaga sådant arbete efter barnsörden, är understöd tiden högst 56 dagar. Till annan utgång understödet med högst 30 dagar. Högst 14 dagar därav får ligga före barnsörden. Understödet utbetalas efter det förlösningen styrkts med intyg av barnmorska eller av trovärdig person och utbetalas i efterskott veckovis.

Då på grund av det statsfinansiella läget det i det ursprungliga förslaget angivna understödet icke kunde godtagas utan beloppet blev så pass hårt nedskuret, att det i flertalet fall kommer att utgöra 30 kronor, är det av stor vikt, att kännedom sprides om den *m o d e r s k a p s h j ä l p*, som beredes till centralsjukvårdskassorna anslutna kvinnor. Till dessa utgår moderskapshjälpen med minst 2 kr. pr dag och *m i n s t* 30 dagar (den vanliga tiden är 42 dagar). Är kvinnan tillförsäkrad sjukhjälp till högre belopp än 2 kr., utgår moderskapshjälpen med samma belopp pr dag. Därjämte utbetalar kassan barnmorskebidrag. Dessa belopp kunna alltså bliva högst betydande, och då avgifterna äro så låga, c:a 4: 80 kr. pr år för en sjukvårdsförsäkring, torde det vara av största intresse att kvinnorna komma med *i d e n e r k ä n d a s j u k f ö r s ä k r i n g e n*.

Hedrande.

Kerstin Hesselgren.

Vid öppnandet av Nationernas Förbunds tolfte församling den 25 sept. utsågs yrkesinspektris Kerstin Hesselgren, som representerar Sverige i Sociala utskottet, till dettas ordförande. Hon blev därigenom automatiskt en av församlingens elva vicepresidenter, av vilka sex äro särskilt valda och de återstående utgöras av de fem utskottens presidenter.

Med det bistånd från vakna kvinnor, som påräknas, skall sjukvårdsorganisationerna väl fylla denna sin uppgift, staten med så stort förtroende anvisat.

Välsignelsen för barnaföderskorna och därmed landet är obestriddig.

G. R. ÖSTMAN.

Teleborgs Helpension å Nynäs

8-kl. flickskola. Kurs för unga flickor i språk, konst- o. litt.-hist., musik, hushåll och sömnad. Pensionen öppen hela året. *Alla ämnen valfria. Individuell undervisning.*

Högt kvalificerade lärarkrafter.

Infödda språklärarinnor.

Prosp. gen. Fru ELSA KJELLANDER-EL KIRSCH, Nynäs Säteri, Nynäshamn. Tel. 2.

Viran Wedberg:

Kvinnorna i industrien.

Förf., som själv arbetar inom tobaksindustrien, ger i det följande en överblick över kvinnornas industriella verksamhet.

För några år sedan anordnades i Liljevalchs konsthall en utställning kallad "Vad skall jag bli?" Där stannade en dag en besökande dam och började språka med en av de flickor, som arbetade vid de utställda maskinerna. Den besökande kunde efter en stunds samtal med flickan inte hålla tillbaka sin förvåning över att en ung flicka kunde välja ett yrke, som enligt flickan, var så enformigt, dammigt, dåligt betalt och vars maskiner genom sitt starka buller i längden förstörde hennes nervsystem.

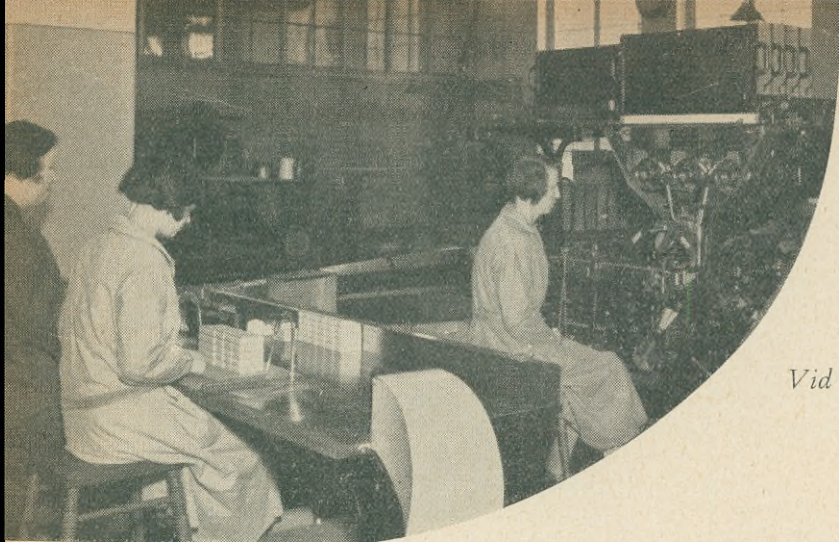
En sjuksköterska yttrade en gång åt en industriarbeterska, att hon inte kunde förstå, hur ansvarskännande föräldrar kunde skicka sina barn, särskilt döttrarna, att börja arbeta på fabriker och verkstäder. Hon hade aldrig besökt någon fabrik men hade hört, att det var en så rå och dålig anda där. — De två som gjort ovanstående uttalanden tänkte inte på att textil-, sko-, beklädnads-, livsmedels- eller tobaksarbeterskorna för att nämna några yrken med specifikt kvinnlig arbetskraft, inte välja sina yrken på samma sätt som ex. sjuksköterskan eller lärarinnan. Vi behöva ju alla kläder, skor, livsmedel o. s. v. men ingen väljer som yrke att framställa dessa produkter därför att människorna behöva dem.

Industrin har under de sista årtiondena genomgått en rationalisering som förefaller fulländad. Detta har medfört, att det numera knappast är fråga om någon lärotid. Ett yrke, som förr fordrade 3 års lärotid, tar nu endast 12 veckor. Yrkesskickligheten består oftast av påpasslighet, materialbesparing och en förmåga att kunna följa med maskinens oerhörda arbetshastighet. Tobaksindustrin t. ex. utgör ett utmärkt exempel på hur en hastig och fullständig rationalisering verkar. När tobaksindustrin här i landet monopoliserades, utfördes cigarr- och cigaretttillverkningen som hantverk. Omkring 5,000 personer voro vid denna tid sysselsatta i detta yrke med ungefär jämn fördelning av män och kvinnor. Principen lika lön för lika arbete tillämpades även. Nu sysselsätts i tobaksindustrin 2,500 personer, därav 500 män. Det gamla hantverket är fullständigt borta, allt göres med maskiner. Endast kvinnor få arbeta vid maskinerna; männen äro montörer, lagerarbetare eller dylikt. Denna förändring av arbetet har medfört många svårigheter för arbetarna. Kvinnor, vilka börjat arbeta vid 12-års åldern och lärt yrket som hantverk, fingo vid 40—50 års ålder lämna detta och sätta sig vid en maskin, där allt, särskilt hastigheten, verkade skrämmande. Allt blir dock en vana och vana ger färdighet. Andra industrier, som sysselsätta övervägande antal kvinnor, äro beklädnadsindustrin med 11,500 kvin-

I 7 främmande länder

och i mer än 700 svenska hem finnas numera våra flossamattor. För detta förhållande ha vi att tacka mattornas goda egenskaper. De äro vackra, varaktiga och billiga. Samma gäller våra gardiner och möbelyger.

KONSTFLITEN, Kyrkogatan Göteborg.

Vid maskinerna.

nor mot 3,159 män och textilindustrin med 15,000 kvinnor mot 10,000 män. 45,000 kvinnor arbeta för närvarande inom den svenska industrin.

Den lagstaddade 48-timmars arbetsveckan uppdelas i allmänhet så att arbetstiden de första fem veckodagarna är 8½ timme, varför man på lördagen endast behöver arbeta 5½ tim. Denna indelning av tiden uppskattas särskilt av kvinnorna, ty de ha ofta hem och barn att sköta under "fritiden".

Arbetet i fabriken börjar kl. 7 eller halv åtta. När tiden närmar sig detta klockslag, kan man runt gatorna kring en fabrik se arbetarna i hastig takt närma sig fabriksporten. Alla veta, att precis på slaget stänges obönhörligen porten, och en dagsförtjänst går förlorad för den som inte hinner in i tid. På en del arbetsplatser tillämpas pliktsystem. En minut för sent kostar 10 öre, 5 min. 25 öre o. s. v. Kvinnorna vilja ofta arbeta intensivt och koncentrerat. Så få och korta raster som möjligt, ty ju tidigare man får gå

hem på kvällen dess bättre. Med nuvarande höga arbetstakt är detta hastiga tempo emellertid mycket skadligt för hälsan. De kvinnor, som ha detta klart för sig, propagera därför bland sina kamrater för längre pauser och raster. För att fullt utnyttja maskinens kapacitet tillämpas ackordssystem, ett system på gott och ont. Arbetet är ofta mycket enformigt. Samma handgrepp tusentals gånger om dagen. För det mesta utgöres den enda omväxlingen av hastigheten, med vilken högarna av den färdiga varan växer. Förtjänstmöjligheterna äro dock bättre vid ackordsarbete än vid timlön. Nackdelen med ackordsarbete är, att det urartar till ett jäkt som nöter och sli-ter på nerverna. Kommer så till detta damm och buller dagen lång, så förstår man orsaken till den industriella tröttheten.

Den unga flickan av idag börjar vanligen arbeta i industrin i 15—16-års åldern. Det går lättare att bli anställd då. Efter endast några månaders anställning är hon uppe i

Piano-,

Orgel- och Sånglektioner givas åt nybörjare och något försigkomna. Examinerad lärarinna. Upplandsg. 70. 33 92 49.

Grav- vårdar

av olika
stenmaterial

Marmor

till köksbord och byråskivor.
GUNNAR E. SAMUELSONS
STENHUGGERI,
Saltmätaregat. 23. V. 14, V. 17314.

samma höga arbetstakt som de kamrater, vilka arbetat många år i yrket. Förtjänsten blir dock inte densamma som de äldres, ty för 15-åringarna göres avdrag på lönen med 35 %. Detta avdrag minskas sedan vid varje födelsedag med 5 % för att vid 21 års ålder bortfalla. Detta gäller Stockholm; i landsorten äro lönerna och procentsatserna något lägre. Ungdomarna reagera ofta starkt mot detta system som en stor orättvisa mot dem, ty de äro ofta vid mycket unga år självförsörjande.

Den efterlängttade semestern är i flera industrier endast 4 dagar. 6 dagar torde dock vara det vanligaste. Lönerna variera vid olika industrier och dyrortsgrupper. 25 öre i timmen är minimum och 1:05 maximum för kvinnliga arbetare. Vid en timmes frånvaro samt vid helgdagar göres avdrag på lönen. De unga kamraterna uppskatta ofta mycket, när de äldre berätta om hur det var "förr i världen" på den arbetsplats, där de äro anställda. Arbetstiden, de hygieniska förhållandena o. s. v. ha ju på de flesta arbetsplatser under årens lopp väsentligt förbättrats. De flesta arbeterskor äro också numera vakna för att arbetsskyddslagens bestämmelser angående löner, semestertid, hygieniska förhållanden m. m. verkligen tillämpas av arbetsgivaren, ty detta stärker deras känsla för sitt människovärde.

VIRAN WEDBERG.

En klok husmoder använder

metallputsmedlet NICKOL

vilket icke innehåller frätande ämnen men ändock gör allting blyt blankt.

Engros: **HERMANN DERLIEN A.-B.**
STOCKHOLM Kungsgatan 3

Djurens rätt.

Ett Fredrika Bremerarv som förpliktar.

»Min första angelägenhet blir nu att ordna mitt hus, så att trefnad och lugn kunna bo derinne. Jag vill söka vara klok lagstiftare i min lilla — men ej ringa — värld. Och vet du hvilken lag jag framför allt tänker stifta och handhafva med sträng noggrannhet? En lag för djurens behandling. Den skall innehålla följande:

Alla djur vid gården skola vårdas med största omsorg, samt bemötas vänligt och ömt. De skola lefva lyckligt.

Slagtandet skall så tillgå, att djuret så litet som möjligt plågas deraf.»

Den som uppmärksam läst "Granarne", känner säkert igen dessa ord av Fredrika Bremer. Sedan hon dröjt vid en del av denna sin lag, fortsätter hon:

»Huru mycket onödig grymhet utöfvas icke alla dagar, endast derföre att man icke tänker på hvad man gör? Och huru orimlig, huru ovärdig är icke grymhet mot djuren? Är det icke nog, att de i närvarande världsordning äro dömda att tjena oss under deras lif och föda oss efter deras död? Skola vi ännu mer förbittra denna stränga lott? — — — — I gamla världen funnos lagar, som gjorde mildhet mot djuren till helig plikt för människorne och straffade strängt dess öfverträdelse. Och vi som bekänna oss till kärlekens religion, — skola vi vara mot djuren värre än hedningarne?»

FRÄLSNINGSSARMÉNS

omtyckta

KAKAO

av fin-in kvalitet i vackra halv-kg-burkar el i paket om 100 gr. **Pris 4:50 pr kg.**

berömda

CEYLONTEER

av utsökta bästa kvaliteter pak. om 500, 250, 100 o. 50 gr. **Pris 12:—, 14:— pr kg.**

I parti och minut från

Frälsningsarméns Handelsdepartement
Östermalmsgatan 71. Stockholm. Tel. 67 63 23 (växel

Tidigare än någon annan svensk man eller kvinna har Fredrika Bremer sålunda utformat ett program för djurskyddsviljan, hon har även härvidlag givit oss ett pund att förvalta. Sedan kommer det egentligen bara an på oss själva, hur vi fattat vår uppgift och förkovrat arvet. Vi nordbor bruka ej sällan i fariseisk iver förhäva oss över sydlännigarna, då deras raffinerade förmåga att plåga oskäligen varelser kommer på tal. Men ha vi strängt taget någon anledning att göra det? Förefaller det inte snarare, som om vi med en förfärande snabbhet började upptaga tävlan med häst-, tjur-, åsne- och fågelplågarna under sydliga luftstreck? Eller är det bara det, att pressen numera är påpassligare än förr i att servera den ena skrämmande djurplågerihistorien efter den andra?

Lika upprörande som det människovidriga djurplågeriet i och för sig är det förhållandet, att straffen ej stå i någon som helst rimlig proportion till ogärningen. Sverige gör ju anspråk på att kallas ett högtstående kulturland med en upplyst och bildad befolkning, och ändå får man i detta land steka en hundvalp till döds i en pyrande ugn för 160 kr. böter, köra med en svårt selbruten gammal häst en hel sommar för 50 kr. böter, använda en med svår seninflammation behäftad gammal dragare till tungt arbete för 10 kr. böter o. s. v. I det senare fallet, ett enda litet vanligt exempel bland alla de otaliga, som höra till vanligheten, yrkade åklagaren, att rådhusrätten "måtte förordna om hästens nedslaktande". Men "rådhusrätten fann avgörandet av detta yrkande icke falla under rättens befogenhet". Och gjorde sig säkerligen,

rent juridiskt, ej skyldig till något fel. Ty så här bjuda paragraferna: "Är djurplågeri av svår beskaffenhet eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvärande, må till fängelse i högst sex månader dömas". Hur svårt skall djurplågeriet egentligen vara, frågar man sig osökt, för att vederbörande må dömas till fängelse? Då han — eller, lyckligtvis mera sällan, hon — istället borde få sona sitt brott med straffarbete. Eftersom spöstraffet är avskaffat. I vårt land är det nu en gång så att en vanlig liten enkel stöld skall sonas med betydligt strängare straff än torterande av djur . . .

Skulle inte en samlad kvinnoopinion här kunna göra en insats? Inte bara så att var och en i sin mån uppfostrar sina barn till djurvänlighet och påverkar sin omgivning i samma anda — sådant faller ju av sig självt — utan att humanitära kvinnoföreningar verkligen räckte djurskyddsföreningarna en hjälpande hand. Ty det är en skamfläck för vårt land, att brutala slaktmetoder, inte minst skäktingen, alltjämt få användas, och det är upprörande, att lagstiftningen så föga beaktar djurskyddskraven, varigenom djurplågarna med några obetydliga dagsböter slipper ifrån ett, som man tycker, rättmätigt straff.

Hur vore det med ett rationellt djurskyddsövervakande i kommunerna? En obligatorisk djurskyddsnämnd och en av denna utsedd övervakare i varje kommun? Ett sådant kommunalt förtroendeuppdrag skulle innebära både skyldighet och befogenhet att inspektera och anställa åtal, och till det uppdraget skulle utses neutrala och varmhjärtade, men därför visst ej klemiga, personer, som v å g a d e ingripa,

Idealkorsett — Idealpris.

Twilfit erbjuder en mycket välsittande korsett för låg midja, idealisk för varje figur, av vacker rosa brokad i konstsilke till så lågt pris som kronor

6⁷⁵

Twilfit

Nybrog. II — Götg. 58

Nytt förslag till steriliseringslag.

Under sommarens lopp har den av årets riksdag beslutade utredningen med förslag till lag om sterilisering — närmaste anledningen till beslutet var ju en motion i frågan av professor Alfred Petrén i F. k. — framlagts av den tillkallade sakkunnige, professor Ragnar Bergendal, Lund. Medan det tidigare förslaget av 1929 omfattade frågan i sin helhet, dröjer det nya förslaget endast vid sterilisering av i rättsligt eller psykiskt hänseende inkapabla individer, d. v. s. sinnessjuka, sinnesslöa eller av annan rubbning av själsverksamheten lidande personer.

I kritiken mot 1929 års förslag framhölls det olämpliga i att patienten själv, oberoende om han var kapabel härtill eller ej, skulle lämna sitt samtycke, innan operationen fick utföras, något som gjorde hela förslaget synnerligen illusoriskt. Flera myndigheter föreslogo istället, att lagstiftningen endast skulle omfatta sådana personer, som voro ur stånd att själva lämna sitt samtycke, och efter de linjerna har man också gått

när stumma och värnlösa varelser ropade på skydd. Skulle vi inte känna oss gå Fredrika Bremers ärende, om vi samfällt arbetade på ett humanare svenskt djurskydd? Och — skulle inte våra kvinnliga riksdagsledamöter kunna hjälpa oss i vår strävan genom att motionera om straffskärpning för djurplågarer?

M. v. K—w.

Rationell

Fotvård

Syster Elisabets

Fotvårds-
klinik

Kungsgatan 50, III, hiss. Stockholm
F. d. Specialist hos Scholl i flera år.
Tid pr Tel. 20 37 90 kl. 10—5 e. m.

i det nya förslaget. I dess par. 1 heter det sålunda:

Den som på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsverksamheten varaktigt saknar förmåga att lämna giltigt samtycke till att sterilisering å honom företages, må det oaktat steriliseras:

1) där han på grund av den själsliga rubbningen för framtiden är ur stånd att handhava sina barn; så ock

2) där grundad anledning finnes att antaga, att han genom arvsanlag kommer att på sina avkomlingar överföra sinnessjukdom eller sinnesslöhet.

Medicinalstyrelsen skall bevilja tillstånd till sterilisering; med vissa säkerhetsföreskrifter kan dock sterilisering av sinnesslöa verkställas, när två läkare efter samråd finner skäl därför föreligga.

Ansökan om sterilisering kan göras av patienten själv, av styrelse eller föreståndare för en anstalt, om han är intagen på en sådan, av förmyndare eller, om det är fråga om minderårig, av den som har vårdnaden om honom. Äkta make skall beredas tillfälle yttra sig över åtgärden, och dessutom föreskrives vissa betryggande åtgärder som t. ex. att ingreppet endast får företagas av legitimerad läkare med anmälningsplikt till medicinalstyrelsen.

Vi få säkerligen anledning att utförligare behandla frågan i ett kommande nummer.

DÖVAS VÅL^s

Syateljé mottager beställningar av all slags sömnad. Även lagningar. Östermalmsg. 33. n. b. Tel 116193. Öppet vardagar 9—6, lördagar 8—2.

GER ARBETE ÅT DÖVA KVINNOR.
OBS! Reducerade priser. Vålgjort arbete.

Förbundets kommittéer och styrelser för dess institu- tioner och fonder.

Kommittén för lagfrågor: doktor Alexandra Skoglund, advokat Mathilda Staël von Holstein, advokat Ruth Stjernstedt, fröken A. Thorstenson, fru G. Törnell, advokat Märta Wikström.

Stipendieinstitutionens förvaltningsstyrelse: direktör M. Carlson, ordf., fru E. von Eckermann, direktör C. Juhlin Dannfelt, bankdirektör G. Lagercrantz, fröken S. Laurell. Suppleanter: direktör G. Indebetou, fru E. Odhner.

Stipendienämnden: fru E. von Eckermann, ordf., fru A. Bergensträhle, direktör M. Carlson, fru B. Elmquist, fröknarna S. Laurell, S. Leijonhufvud, fru E. Odhner, fröknarna L. Rosenberg, A. Thorstenson.

Rimforsaseminariet: av lantbruksstyrelsen utsedda: landshövding K. Tiseliuss, ordf., och föreståndaren för Hamra lantmannaskola I. Gezelius; av Fredrika-Bremer-Förbundet utsedda: fru L. Dyrssen, fröknarna L. Nathorst-Böös, I. von Plomgren; enligt reglementet självskrivna: föreståndarinnan för seminariet fröken E. Dyrssen.

Lanthushållsskolan Storgården, Rimforsa: samtliga medlemmar av Rimforsaseminariets styrelse samt fruarna A. Ekman, K. Gezelius och skolans föreståndarinnan fröken L. Risberg.

Lanthushålls- och trädgårdsskolan Apelryd, Båstad: av lantbruksstyrelsen utsedda: landshövding A. Mörner och agronom G. B. Eliasson; av Fredrika-Bremer-Förbundet utsedda: rektor Maria Aspman, fröken D. Bruce, fru L. Dyrssen; självskrivna ledamot: skolans föreståndarinnan fröken K. Härstedt. Suppleanter: fru R. Nilsson, ingenjör L. Nobel.

Skolan för kvinnlig yrkesutbildning: doktor Karolina Widerström, ordf., rektor för skolan rektor Maria Aspman, fröken K. Hesselgren, fru D. Hübner, fröken S. Löf, fru S. Qvarnström, fröken A. Thorstenson.

Sjukvårdskommittén i Stockholm: fröken S. Ulrich, ordf., fröknarna B. Almqvist, I. Blomstedt, M. Leijonhufvud, doktor R. Naucleur, fru R. Schürer von Waldheim, professor G. Söderlund, fröken B. Wellin, fröken G. Meuller, byråföreståndarinnan.

Sjukvårdskommittén i Göteborg: doktor L. Wolff, ordf., doktor P. Arnell, doktor E. Belfrage, fru B. Burman-Andersson, fröken E. Dickson, doktor Gädda af Geijerstam, fru E. Jansson, fröken A. Lönnerblad, fru M. Mannheimer.

Sjukvårdskommittén i Jönköping: fru K. Bendz, ordf., fröken E. Aulin, syster E. Engström, fru A. Lundberg, instruktionssköterskan M. Sundblad, doktor O. Sörensen, syster A. Andersson, byråföreståndarinnan.

Sjukvårdskommittén i Linköping: doktor T. Theorell, ordf., syster A. Johansson, doktor L. Möller, landskamrerare E. Stårck, syster A. Svensson, fru E. Söderqvist, fru E. Tiseliuss, och fru M.-L. Lundberg, byråföreståndarinnan.

Sjukvårdskommittén i Umeå: doktor W. Möller, ordf., fruarna E. Grafström, G. Hellström, E. Lindgren, doktor P. G. Lundgren, kyrkoherde E. Silén, fru O. Wiklund, fröken I. Öqvist, syster A. Markow, byråföreståndarinnan.

Kommittén för Whitlockska stipendiefonden: fröknarna H. Djurberg, S. Leijonhufvud, I. von Plomgren, A. Uggla, E. Whitlock,

Kommittén för Fleetwoodska fonden: direktör C. Juhlin Dannfelt, fröknarna I. von Plomgren, E. Rappe, A. Reuterskiöld, I. Sundelius, S. Ulrich.

POSTSPARBANKEN

— *banken som alla nå*

Kommittén för H. o. E. Zanders pensionsfond: fru H. Berg, fröknarna I. von Plomgren, S. Ulrich, K. Wall.

Kommittén för kvinnliga kon-toristers semesterfond fröknarna S. Laurell, M. Lindgren, E. Rheborg.

Kommittén för Hedda Karholms rekreatjonsfond: härads-hövding E. Carlgren, fru R. Schürer von Waldheim, advokat Mathilda Staël von Holstein, fröken A. Thorstenson.

Kommittén för granskning av lånehandlingar: direktör C. Juhlin Dannfeldt, advokat Mathilda Staël von Holstein, fröken A. Thorstenson.

Kommittén för social upp-lysningsverksamhet: fru K. Fjäll-bäck-Holmgren, doktor Gulli Petrini, fröken A. Thorstenson.

Nya Rimforsalärarinnor.

Offentlig avslutning och examen hölls den 21 sept. vid **Fredrika-Bremer-Förbundets lanthushållningsseminarium** i närvaro av styrelseledamöter, biskopen och fru Aurelius, de avgående elevernas anhöriga samt ett stort antal intresserade. Utställningen av elevarbeten besågs, och elevkåren sjöng unisont några sånger, innan examensförhöret, lett av fröken Marit Weibull, vidtog. Sedan en av de avgående lärarinneeleverna, fröken Maja Ljunggren, hållit föredrag om Fredrika Bremer och föreståndarinnan, fröken Elsa Dyrssen, talat manande ord till de unga lärarinnorna, avtackade rektor I. Gezelius såväl henne som dessa för deras outtröttliga arbete. Elevkåren sjöng

”Ej med stora later”, och sedan ps. 500:7 gemensamt avsjungits, stod som så många gånger förr den vitklädda ringen av unga nyvordna lärarinnor i hallen arm i arm och sjöng Rimforsavisan. Efter anhörigas och vänners blomsterhyllningar var den officiella examenshögtidligheten över och dörren öppnade sig till matsalen med dess festligt dukade bord.

Avgående elever voro: lanthushållslärarinnor: Alice Andersson, Skarab. l., Rut Andersson, Örebro l., Elsa Hansson, Trälleborg, Elsa Hellberg, Södertälje, Ellen Jönsson-Rydagen, Krist. l., Signe Jönsson, d:o, Linné Rhodin, Skarab. l. Skolkökslärarinnor: Ida Andersson, Kronob. l., Sigrid Aurelius, Stockholm, Viola Berglund, Västm. l., Anna-Lisa Holmgren, Jönk. l., Brita Lidén, Skarab. l., Maja Ljunggren, Jönk. l., Göta Mattson, Gävleb. l., Elsa Nyström, Norrb. l. och Sonja Wingmark, Österg. l.

Insänd litteratur.

Från ALB. BONNIERS FÖRLAG:

Alma Söderhjelm: Fem bröd och två fiskar.

Annie Åkerhielm: Bakom spalterna.

Anna Wahlenberg: Skammens barn.

Vid dödens port.

Elisabeth Kuylenstierna-Wenster: Flickan i tornrummet.

Johan Richert: Oro i landet.

Från HUGO GEBERS FÖRLAG:

Harald Wide: Den kvävda världsbranden.

Richard Heron Ward: En, två, tre.

Sonja Sjöstrand: En lilja på marken.

E. Phillips Oppenheim: Den beskedlige Peter Cradd.

Från KOOPERATIVA FÖRBUNDETS BOKFÖRLAG:

Georg von Wendt: Råkost och råinläggning.

—, —: Föda, hälsa och motståndskraft.

Tandteknikerelever

mottagas. Gedigen utbildning i modern kautschuk-, guld- och porslinsteknik.

Kurserna ledas av leg. tandläkare.

CENTRALLABORATORIET,
Vallingatan 37, Stockholm.

All litteratur

i fredsfrågor: TIDSKRIFTEN FREDEN (Europas största fredstidning), PAX-GRAMMOFONEN, PAX-SKIVORNA med intalningar av pastor Per Gyberg, kapten C. J. Brunskog, f. borgmästare Carl Lindhagen, magister Carl Sundblad och redaktör J. L. Saxon. På baksidan av skivorna vackra sång- eller musikstycken. Vackra fredsbrevmärken m. m. Rekvireras från

FREDSBYRÅN

Mästersamuelsgatan 71, 3 tr., STOCKHOLM.

F.-B.-F-kretsarna.

Karlskronakretsen anordnade den 24 sept. under ledning av intendenten vid Blekinge museum, Sigfrid Leander, utfärd till Lyckeby, där traktens fornlämningar besågos. Först besöktes Lyckö slotts ruiner och sedan platsen, där Lyckö stads kyrka en gång legat, m. m.

Vid vägen ligger Lyckeby hotell, som naturligtvis ej kunde förbigås. Där drucko färdtagarna kaffe och fortsatte så, efter denna paus i nutiden, upp till domarringen i Hästbacken och till järnåldersgravfältet vid Vedeby. Fröken Anna Jönsson framförde ett tack till den kunnige ciceronen.

Holger A. Lundberg: Ekonomisk eldning.

Iwan Bolin: Varukännedom för hemmet. —

Moderna bostadsproblem.
Hem och hushåll.

Thorsten Streiffert: Rysslands naturtillgångar under femårsplanen.

Från P. A. NORSTEDTS & SÖNERS
FÖRLAG:

Hans Botvid: Nedytstat.

Ebba Langenskiöld-Hoffmann: A xplockning ur tysk lyrik.

Astrid Våring: Utanför. (Dikter.)

Från WAHLSTRÖM & WIDSTRAND:

Willy Walfridsson: Slavar.

—, —: Luffarliv.

Gunnar Nycander: En sjukdom som bestraffas.

Margaret Rivers Larminie: Skiljas och giftas.

Edith Porter och *Flora G. Orr*: Bliv vacker.

Från H. ASCHEHOUG & Co:

Alette Bulls Strikke Bok.

Steinvor Ellingsen: Dagens døtre — fremtidens mødre.

Lundakretsen hade sammanträde d. 2 okt. å Grand Hotell under ordförandeskap av fru Carola Eklundh. Sedan en del kretsangelägenheter diskuterats, redogjorde fruarna Eklundh och Petrén för några av de frågor, som behandlats vid förbundsmötet i Norrköping. Fru Mortensen lämnade några upplysningar om ansökningar till länsstipendierna.

Fru Esther Lutteman höll därpå ett intressant och tankeväckande föredrag om: Några aktuella nutidsproblem (den ekonomiska krisen, demokratiens kris m. m.).

Vid det efterföljande samkvämet följde en livlig diskussion kring de i föredraget behandlade problemen.

Tomelillakretsen hade d. 10 sept. utfärd i buss och bilar till Alnarp. Trädgårdarna och växthusen besågos under direktör Dahls ciceronskap. En förtjusande utställning av dalior m. fl. blommor samt av frukt var även ordnad där.

D. 26 sept. hade kretsen samkväm med handarbetsafton. Fru Ebba Bengtsson redogjorde därvid för årsmötet i Norrköping.

Växjöskretsen hade den 21 sept. ett talrikt besökt kretsmöte å Frimurarpensionatet. Sedan dr Rut Grubb hälsat de närvarande, gav hon en skildring av årsmötet i Norrköping och höll därefter ett gediget och tankeväckande föredrag om "Sexualhygieniska samhällsfrågor", därvid särskilt utvecklande steriliseringslagen, abortlagen och preventivlagen, med dess olika verkningar för såväl kvinnorna som för hela samhällslivet. Talarinnan avtackades av v. ordf. fru Elsa Richert.

Till förmån för den friplats på Drottningens Vilo hem, som kretsen arebtar för som en minnesgård åt drottningen, planerades ett lotteri under höstens lopp. Fru Sylvan meddelade, att som en vinst till det samma hade konungen skänkt en bronsstatyett, som tillhört drottningen och av henne

Permanentondulering
SALONG JAKOBSBERGSGAT. 6
"SUPERBE" T. 20 10 06 (inv. Sturepl.)
Med kallluft. Kr. 15:—

Allt inom yrket utföres av erfaren, skicklig personal under individuell omsorgsfull behandling.

A. Th. Ohlsson

Fabrik för finare möbelsnickeri.

Renovering av antika möbler utföres.

Brahegatan 23, Stockholm. Tel. 67 85 17.

För middagar och supéer uthyras bord, stolar, klädhängare och vigselvall.

Hemsändas och avhämtas.

Från skilda kontinenter.

Danmark har fått sin första kvinnliga landsdommer, Elsa Ussing, med verksamheten förlagd till Østre Landsret, en mellaninstans, motsvarande svensk hovrätt. Hon är även v. ordf. i Köpenhamns Vaergeråd, d. v. s. barnavårdsnämnden.

I Ungerns parlament har grevinnan Appony efterträtt sin avlidne make som deputerad.

Spaniens första kvinnliga diplomat heter Lucila Godoy, är till professionen författarinna och har utnämnts till konsul i Chile.

Konstantinopels universitet har fått tre kvinnliga professorer.

Bengalens kvinnor ha mottagit en summa på 43,000 Rs av Rai Bahadur Vihari Lal Mitra. Han har i sitt testamente förordnat, att summan skall användas för utbildningsändamål.

Perus kvinnorörelse går framåt tack vare energiskt arbete. I spetsen för den peruanska kvinnornas nationalförbund står författarinnan Elvira Garcia y Garcia, och på basis av den kvinnliga utbildningsinstitutionen "La Buena Voluntad" grundades "Legion Feminista Pro Cultura" med Elisa Rodriguez Parra de Garcia Rosell som president, utgivare av tidningen "Universal". Vid sidan om de nyssnämnda stå åtskilliga andra kvinnoföreningar med socialt, humanitärt och kulturellt program.

medförts från barndoms hemmet i Baden. Vilohemsfonden hade också ökat genom kontanta gåvor.

Ett livligt samkväm med tesupé avslutade kretsmötet.

Elisabeth Östman-Sundstrands husmoderskurs har efter sin skaparinnas död övertagits av ett par av de lärarinnor, fru Greta Gärdin och fröken Karin Widström, som förut arbetat i skolan under fru Sundstrands ledning.

I Amerika har gjorts en medicinsk upptäckt av den unga dr Margaret G. Smith, biträdande professor i patologi vid Washingtons medicinska högskola. Hon har nämligen i kroppen på sömnsjukans offer kommit ett filtrerbart virus på spåren.

Spokane, Washington, har en kvinnlig chef för stadens allmänna arbeten. Hennes namn är Florence Hine.

En stor kvinnas historia. För sextio år sedan sprang en skara småflickor under lek och glam genom en av Warschaws gator på väg hem från skolan. Vid ett hörn stötte de förskräckta på en zigenerska, som ville spä dem. Endast en av dem, en liten åtta-åring, räckte utan fruktan fram sin hand.

"Du skall en gång bli världsberömd", sade spåkvinnan.

"Kanske en drottning?"

"Nej, inte en drottning men världsberömd ändå", svarade kvinnan.

Den lilla flickan hette Marie och var dotter till professor Sklodowska. Hon visade en mindre vanlig begåvning och tänkte först bli bildhuggare. Som ganska ung kom Marie Sklodowska in i den polska frihetsrörelsen, och då hon en gång satts upp på polisens svarta lista, skuddade hon fosterlandets stoft av sina fötter och flydde med 50 frcs på fickan till Paris. Det var år 1891. Här kom hon att under svåra umbäranden ägna sig åt naturvetenskaperna.

Snart finna vi henne som professor Lippmanns assistent, kort därefter gift med en av hans duktigaste medhjälpare Pierre Curie, lika fattig som hon själv. 1896 hade Röntgen upptäckt de efter honom uppkallade strålarna, 1898 upptäckte makarna Curie grundämnet radium. Åtta år senare omkom hennes man genom en olyckshändelse, änkan efterträdde honom som professor och fullföljde ensam deras gemensamma arbete. 1911 fick hon Nobelpriset i kemi — 1903 hade halva fysikpriset tillerkänts båda makarna — 1922 upptogs madame Curie bland de franska "odödliga" — det förslaget bjöd på åtskilligt motstånd! — samtidigt inbjöds hon till U. S. A. för att mottaga de amerikanska kvinnornas hedersgåva på 120,000 doll. På 25-årsdagen av radiums upptäckt erhöll hon en årlig pension på 40,000 frcs av franska sta-

Kvinnliga Tandläkares Klinik

Adolf Fredr. Kyrkog. 1 (vid Sveavägen)

Innehavare } Astrid Gyllencreutz
endast leg. } Ingrid Huss
tandläkarna: } Ruth Öhrling

Tid pr tel. Norr (20 0) 3 73.

Särskild mottagning för barn.

(Tandl. Huss) månd., onsd., fred. 4.30—6.

ANDERSSONS

Damfrisering

Centralbadet, Stockholm.

REKOMMENDERAS.

Elegant. Förstklassig.

ten och 1929 fick hon som den första kvinnan i hela världen mottaga kommendörskorset ur franske presidentens hand.

Zigenserskans spådom har gått i uppfyllelse!

"Holder også Mannen på å frigjøre sig?" frågar vår värderade kollega "Norges Kvinder" och motiverar sin undran sålunda: Vilken anledning kunde den man ha, som en gång uppfann stärkkragen, att martera generationer män med detta plågsamma halsjärn? Nu ha vi emellertid fått höra — ja, det borde ju vår intuition redan ha sagt oss! — att uppfinnaren var en kvinna. Hon hette mrs Hannah Lord Montague, och med anledning av 100-årsdagen av hennes födelse har hon nu fått en minnestavla i det hus i New York, där hon bodde. Man läser: Här bodde mrs Hannah Lord Montague, uppfinnaren av stärkkragen.

Egentligen var det ju ett ganska elakt sätt att hämnas kvinnökönets orättvisor, men på den tiden fanns det väl inga andra medel att tillgripa. Hennes lagvigde var smed och använde till en början vid högtidigare tillfällen mjuka kragar, som sutto fast vid skjortan. Mrs Hannah var emellertid praktisk, hon klippte loss dem och för att få dem mera varaktiga — påstod hon! — stärkte hon dem. Smeden och hans medbröder accepterade beskedligt det styva halsjärnet och kommo inte på den tanken, att det kunde menligt inverka på deras rörelsefrihet. Det behövdes hundra år för att

de skulle komma underfund med den saken, men nu ha de i alla fall börjat frigöra sig.

Vi sända den styva kragen en tacksam avskedsblick, ty det är ej alldeles uteslutet, att den fullkomligt omedvetet gett sin bärare en liten aning om hur oklokt det är med dumma band och tvångspåhitt...

Mussolinis ästkt om kvinnan brukar ej precis vara smickrande för högstjänsamma. I ett samtal med Emil Ludwig yttrade Il Duce bl. a.: "Kvinnan bör hålla sig passiv. Hon är analytiker, ej syntetiker. Har hon någonsin under alla dessa århundraden varit istånd till att skapa arkitektur? Bygg mig en koja, inte ett tempel! säga vi till henne. Men hon kan ej. Hon förstår ej arkitektur — kärnan i all konst — och detta är symboliskt för hela hennes väsen. Min uppfattning av kvinnans roll i staten går stick i stäv med alla feministiska idéer. Naturligtvis skall hon ej vara någon slavinna, men om jag gäve henne rösträtt, skulle jag bli utvisad. I vår stat skall hon ej få något att säga till om. I England finns det tre millioner fler kvinnor än män, hos oss är det raka motsatsen. Har ni någonsin gjort det tankeexperimentet, hur det skall sluta i England? Med matriarkatet — —"

Kemal Pascha överglänser alla kolleger. Nu senast lär han ha tillåtit Turkiets unga flickor att enrulleras vid handelsflottan. De få utbildas vid en särskild skola i Stambul, varefter de släppas ut som kadetter.

Herthas redaktionskommitté består, förutom av tidskriftens redaktör, av: Karin Fjällbäck-Holmgren, Ida von Plomgren och Axianne Thorstenson.

Ett té för finmakare

Kobbs
MIMOSA Té

Obs! Grön etikett.

*I den Europeiska marknaden
existerar icke ett finare té än detta.*

Endast i originalförpackningar

à 80 öre, Kr. 1.90, 3.75, 7.50. o. s. v.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av FREDRIKA-BREMER-

FÖRBUNDET. Redaktör: *Margareta von Konow.*

Samtliga förbundsmedlemmar erhålla tidskriften. *Icke-förbundsmedlemmar prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postuppl.: 1/1 år kr. 6:50; 1/2 år kr. 3:50; 1/4 år kr. 1:90. Lösnummer 65 öre. Redaktion och exp.: 48 Klarabergsgat., Stockholm. Redaktionstid: tisdagar och fredagar kl. 1—5. Tel. 20 48 50, 10 27 62. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Tel. 20 48 50, 10 27 62.*

ÖNNESTADS FOLKHÖGSKOLA

(Kristianstads län) börjar den 1 nov. utom 1:sta årskurs (manlig och kvinnlig) 2:dra årskurs, manl. o. kvinnl. (5 mån.) med utvidgad humanistundervisn. Minst ett främmande språk. Förbereder även för seminarium, slöjd- och skolkökslärutbildning. — *Billiga omkostnader, frielevplatser, statsstip. Begär prospekt fr.*

Folkhögskolan, Önnestad.

Kartritningskurs.

Vårkurs 15 jan. — Höstkurs 15 sept.

Begär prospekt!

ANNA DAHLSTRÖM,

e. o. kansliskrivare hos K. Lantmäteristyrelsen.
Adr. Styrmansg. 47, III, Stockholm. Tel. 60 62 74
kl. 8—9 f. m.

Damfrisör

STEPHAN EK

(Diplom i permanentond. Paris 1932.)
Regeringsgatan 13, Stockholm.

1:STA KLASS BEHANDLING.

Senaste nyheter i såväl apparatur som teknik inom modern hårkultur.

Populär prislista. — Tel. 20 22 86.

Judiska Bildningsin- stitutet

börjar höstterminens kurser måndagen den 9 okt. 1933 kl. 8 e. m., Wahrendorfs-gatan 3, Stockholm.

Arbetsordning höstterminen 1933

Kurs I. Professor *Isaac Grünewald: Judentomen i konsten.* Måndagen d. 9 och 16 okt.

Kurs II. *Seminarier:*

1. Docent *Hugo Valentin: Zionismen.* Måndagen d. 23 okt.
2. Amiralitetsrådet *Henrik Wolff: Liberalismen.* Månd. d. 30 okt.
3. Fil. lic. *Abraham Brody: Ortodoxien.* Måndagen den 6 nov.

Kurs III. Teol. d:r *Torsten Ysander: Judentomen bland Orientens religioner.* Måndagen d. 13, 20 o. 27 nov.

Kurs IV. Professor *Walter A. Berendsohn (Hamburg): Judentum und Humanität.* Måndagen d. 4, 11 o. torsdagen d. 14 dec.

Kurs V. *Hebreisk språkkurs.* Ledare fil. lic. *A. Brody.* Kursavgift kr. 10. Anmälan emottages av kursledaren pr tel. 31 91 04 och tiden överenskommes senare med honom.

Biljetter till kurser och enstaka föredrag (å kr. 0:50 pr föredrag) finnas vid ingången.

Styrelsen.

Spara på värmen!
Använd sunda svenska eldstäder!
Använd Handöls täljstenskaminer.

Handöls Nya Täljstens- & Vattenkrafts Aktiebolag
Birger Jarlsgatan 33, STOCKHOLM
Tel. 11 01 80 — 20 58 53

Ålderdomsförbundets Livförsäkringskassa

Understödsförening,
erbjuder begravningsförsäkring
från 100 till 4,000 kronor

och är även efter stadgeändring nu redo att på goda villkor
övertaga sjukkassors och understödsföreningars åtagande be-
träffande begravningshjälp. Begär upplysningar å huvudkon-
toret, Drottninggatan 30. Tel. 10 67 44. Postadr. Box 1026,
Stockholm 16.

HULTAFORS

Fysikalisk-Dietisk Kuranstalt
Skodsborgsmetod

Lämplig rekreattionsort. - - 1.000 fot över havet.

Alla moderna badformer, elektricitetsbehandl., massage. Vegetarisk
och blandad kost. Individuell diet.

Överläk.: D:r E. GARBY. Bitr. läkare: D:r I. UNHÄLL.

Nedsatta kur- och pensionspriser. Inga drickspengar.

Begär utförl. prospekt.

Postadress HULTAFORS.

Tel. Borås 695, Hultafors 16, Rävlanda 68.